

## بررسی شیوع آسیب های شکمی در مجروحین جنگی دوران دفاع مقدس

\*<sup>۱</sup>، ناهید نفیسی<sup>۲</sup>، سعید مروتی<sup>۳</sup>، یاشار محرم زاد<sup>۴</sup>، فرزاد پناهی<sup>۵</sup>، صدیقه میرهاشمی<sup>۴</sup>، مریم رضایی<sup>۴</sup> مسعود ثقفی نیا

**سابقه و هدف:** شکم یکی از بخش های مهم بدن است که ارگان های متعدد و مهمی دارد و همگی آنها می توانند در معرض تروماهای نافذ قرار بگیرند. بررسی تروماهای شکمی در مجروحین جنگی و تعیین خط سیر درمان و نیز تعداد اعمال جراحی انجام شده و در نهایت بررسی میزان بهبودی یا عوارض حاصل از آن، می تواند راهنمای ما در راه رسیدن به چگونگی کیفیت سیستم درمانی جنگ باشد.

**مواد و روش ها:** در طی این مطالعه توصیفی، تعداد ۱۱۷۶ پرونده آن دسته از مجروحین جنگ تحمیلی که جراحات آنها منجر به ضایعه یا ضایعاتی در داخل شکم شده و به این علت تحت عمل جراحی لاپاراتومی قرار گرفته اند، بررسی شدند.

**نتایج:** از تعداد ۱۱۷۶ پرونده مورد بررسی، ۳۵۷۴ ضایعه شکمی به ثبت رسیده بود. مجموع ۱۴۴۰ عمل جراحی برای این تعداد ضایعه انجام شده بود. شایع ترین مناطق آسیب دیده به ترتیب فراوانی عبارت بودند از: روده باریک؛ ۴۱۲ مورد (۱۱/۵ درصد)، کولون؛ ۲۶۰ مورد (۷/۲ درصد)، طحال؛ ۱۳۹ مورد (۳/۸ درصد)، دیافراگم؛ ۱۱۹ مورد (۳/۳ درصد)، معده؛ ۱۱۸ مورد (۳/۳ درصد)، کبد؛ ۱۱۰ مورد (۳ درصد).

**نتیجه گیری:** بررسی شیوع آسیب به روده باریک و کولون نشان دهنده آسیب پذیر بودن این ناحیه بوده و لازم است در هنگام عمل جراحی در بیمارستان های صحرایی توسط جراحان مورد باز بینی و دقت قرار گیرد و در پروتکل های استاندارد شده در سیستم درمانی هر نوع جنگی مورد توجه قرار گیرد.

**واژگان کلیدی:** ترومای جنگ، ترومای نافذ، شکم، جنگ تحمیلی عراق علیه ایران

۱- استادیار گروه بیهوشی مرکز تحقیقات تروما دانشگاه علوم پزشکی بقیه ا... (عج)

۲- جراح عمومی بیمارستان خاتم الانبیا (ص) دانشگاه علوم پزشکی بقیه ا... (عج)

۳- استادیار مرکز تحقیقات بیولوژی دانشگاه علوم پزشکی بقیه ا... (عج)

۴- پزشک عمومی مرکز تحقیقات تروما دانشگاه علوم پزشکی بقیه ا... (عج)

۵- دانشیار گروه جراحی عمومی دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی بقیه ا... (عج)

\* نویسنده مسئول: دکتر مسعود ثقفی نیا

آدرس: تهران، میدان ونک، خیابان ملاصدرا، پلی کلینیک تخصصی بقیه ا... (عج)، طبقه دوم، مرکز تحقیقات تروما

پست الکترونیک: dr\_sagafi@yahoo.com

تلفن: ۰۲۱ ۸۸۰۵۳۷۶۶

تاریخ دریافت: ۸۷/۸/۲۰

تاریخ پذیرش نهایی: ۸۷/۱۰/۷

دورنویس: ۰۲۱ ۸۸۰۵۳۷۶۶

### مقدمه

بخش های مهم بدن است که ارگان های متعدد و مهمی دارد که همگی آنها می توانند در معرض تروماهای نافذ قرار بگیرند. تعدادی از آسیب های احشاء شکم می توانند در همان دقایق اولیه خطرناک و کشنده باشند، لذا تشخیص و درمان صحیح و سریع می تواند باعث نجات جان مجروح گردد [۳]. جراحات نافذی (Penetrating wounds) که در میدان جنگ اتفاق می افتند، حاصل برخورد پرتابه های جنگی (Projectiles) به بدن رزمنده می باشند. این جراحات می توانند در اثر اصابت مستقیم گلوله و یا برخورد ترکش های منتشر شده (fragmentation munitions) حاصل از مهمات انفجاری همچون مین، نارنجک، خمپاره، و بمب باشند [۴]. در این بین تروماهای شکمی از علل مشخص افزایش

تروماهای جنگی از جمله مسائل بسیار مهمی هستند که در مباحث تروماتولوژی، بخش وسیعی از مطالعات را به خود اختصاص داده اند. یکی از دلایل عمده اهمیت تروماهای جنگی، وجود تفاوت های عمده در انجام اقدامات تشخیصی درمانی و انتقال مجروحین از مراکز درمانی خطوط مقدم به بیمارستان های امن تر پشت جبهه در این گونه آسیب ها و موارد آسیب های رخ داده در مناطق شهری (civil trauma) می باشد [۱]. آسیب های ناشی از اصابت گلوله و یا ترکش در هر کدام از اعضا و نواحی مختلف آناتومیک بدن اثرات گوناگونی داشته و موجب مرگ های آنی و تأخیری یا معلولیت در مجروح می گردند [۲]. شکم یکی از